

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2025. gada 17. decembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Sanita Osipova, senatori Dzintra Balta un Normunds Salenieks

rakstveida procesā izskatīja /Persona A/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 14. jūnija spriedumu civillietā /Persona A/ prasībā pret /Persona E/ (/Persona E/) par laulības šķiršanu, kopīpašuma izbeigšanu un ievēšanu valdījumā un /Persona E/ pretprasībā par laulātā atsevišķajā mantā izdarītā ieguldījuma atlīdzināšanu un par pārvaldīšanas izdevumu, izdevumu, kas saistīti ar dzīvokļa īpašuma lietošanu, izdevumu nekustamā īpašuma nodokļa segšanai un likumisko nokavējuma procentu piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar šajā lietā taisīto /Nosaukums/ tiesas 2023. gada /datums/ spriedumu šķirta pušu /datums/ noslēgtā laulība, kā arī izbeigts kopīpašums uz dzīvokļa īpašumu /Adrese A/, tostarp 1024/121187 domājamām daļām no daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, un 512/389705 domājamām daļām no zemes (turpmāk abi nekustamie īpašumi kopā arī – kopīpašums vai nekustamais īpašums). Katrai pusei piederēja ½ domājamā daļa no minētā īpašuma.

Attiecīgajā daļā spriedums stāties spēkā.

[2] Ar Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 14. jūnija spriedumu apmierināta atbildētājas pretprasība par kopīpašuma apsaimniekošanas izdevumu 2869,35 *euro* un nekustamā īpašuma iegādei saņemtā aizdevuma atmaksas daļas 8104,43 *euro* piedziņu, kuru samaksu atbildētāja veikusi prasītāja kā laulātā vietā, kā arī likumisko nokavējuma procentu 979,80 *euro* piedziņu.

Ar senatoru kolēģijas 2024. gada 12. novembra rīcības sēdes lēmumu kasācijas tiesvedība ierosināta par spriedumu daļā, ar kuru apmierināta pretprasība par izdevumu, kas saistīti ar nekustamā īpašuma pārvaldīšanu un dzīvokļa īpašuma lietošanu, izdevumu nekustamā īpašuma nodokļa segšanai un likumisko nokavējuma procentu piedziņu, kā arī piedzīti tiesāšanās izdevumi un noteiktas tiesības saņemt likumiskos procentus no piedzītās summas. Tādēļ pārējā daļā spriedums stāties likumīgā spēkā.

Apgabaltiesas spriedums daļā, par kuru ierosināta kasācijas tiesvedība, pamatots ar šādiem motīviem.

[2.1] Lietā nav strīda, ka pēc pušu kopdzīves iziršanas kopīpašums atrodas atbildētājas atsevišķā lietošanā. Laikā no 2019. gada 1. aprīļa līdz 2023. gada 30. aprīlim viņa vienpersoniski apmaksāja visus kopīpašuma izdevumus.

Dzīvokļa īpašuma likuma 10. panta tiesību normā lietotais jēdziens „saņemtie pakalpojumi” nav interpretējams sašaurināti, proti, tas ietver jebkurus pakalpojumus, kas nodrošina īpašuma uzturēšanu.

Minētie izdevumi nav uzskatāmi par augļiem Civillikuma 855. panta izpratnē, kā arī to mērķis nav nodrošināt nekustamā īpašuma efektīvāku un ērtāku izmantošanu. Savukārt no Civillikuma 1067., 1069. un 1071. panta izriet, ka proporcionāli domājamo daļu apmēram kopīpašnieku starpā ir sadalāmi visi īpašuma tiesībā ietilpstošie elementi – valdījums, lietojums, labumu gūšana, kā arī zaudējumu un izdevumu segšana.

Tātad tiesiskais regulējums paredz prasītājam kā dzīvokļa īpašniekam pienākumu norēķināties par dzīvojamās mājas pārvaldīšanas izdevumiem un komunālajiem pakalpojumiem, kas saistīti ar īpašuma uzturēšanu, neatkarīgi no tā, vai viņš tajā dzīvo. Šāda maksāšanas pienākuma esība vienlaikus ir atzīstama par vispārzināmu faktu.

Pati atbildētāja parāda aprēķinā nav iekļāvusi tādas pozīcijas, kas saistītas ar konkrētu labumu (ūdens un elektrības) patēriņu. Prasītājam ir pienākums norēķināties par šādām apsaimniekotāja rēķinos iekļautajām pozīcijām, kas nodrošina īpašuma uzturēšanu un nav saistītas ar nekustamā īpašuma lietošanu: apsaimniekošana, remontu fonds, karstā ūdens cirkulācija, apkure, atkritumu izvešana, koplietošanas elektrība, lifta apkalpošana un lifta remonts.

[2.2] Prasītājs 2008. gada 23. jūlijā ar AS „Swedbank” noslēdza aizdevuma līgumu nekustamā īpašuma iegādei. Atbildētāja laikā no 2019. gada 14. marta līdz 2023. gada 30. aprīlim pārskaitīja prasītājam naudas līdzekļus 16 208,86 *euro* ar maksājuma mērķi „atgriešanas summa par kredītu -50 % /Persona E/ 50 % /Persona A/”.

Atbildētāja savas tiesības saņemt pusi no minētās summas (8104,43 *euro*) pamato ar prasītāja kredīta saistību (aizdevuma par nekustamā īpašuma iegādi) izpildi, nevis ar to, ka pušu starpā būtu noslēgts aizdevuma līgums. Tādēļ pušu tiesiskās attiecības nav apspriežamas atbilstoši Civillikuma 1934. un 1935. pantam.

[2.3] Ja parādnieka nokavējums ar visām tā sekām iestājas pats no sevis, kad viņš palaidis garām termiņu, kas nolikts izpildīšanai vai nu ar likumu, vai ar līgumu, vai arī pēc parašas (Civillikuma 1652. panta pirmās daļas 3. punkts), nav pamata piemērot Civillikuma 1653. pantu, kas pārējos gadījumos, kas nav atrunāti Civillikuma 1652. pantā, kā nokavējuma iestāšanās priekšnoteikumu paredz kreditora atgādinājumu.

Tā kā prasītāja pienākums veikt maksājumus, kas saistīti ar nekustamo īpašumu, radās brīdī, kad viņš ieguvis īpašuma tiesības uz ½ domājamo daļu no nekustamā īpašuma, atbilstoši Civillikuma 1652. panta pirmās daļas 3. punktam pastāv tiesiskais pamats nokavējuma procentu piedziņai par laiku no 2019. gada 31. decembra līdz 2023. gada 30. aprīlim.

[3] Par minēto spriedumu prasītājs iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz spriedumu atcelt, pamatojoties uz šādiem argumentiem.

[3.1] Lietā nav noskaidrots, vai atbildētājas taisītie izdevumi, kurus viņa lūdz atlīdzināt, Civillikuma 1071. panta izpratnē ir vajadzīgie izdevumi, kurus jānes kopīpašniekiem samērīgi ar viņu daļām. Lietā nav pierādījumu, ka atbilstoši Civillikuma 865. pantam tie uzskatāmi par nepieciešamajiem izdevumiem, kas īpašumu uztur vai aizsargā no pilnīgas bojāejas, sabrukuma vai izpostījuma.

Tāpat tiesa kļūdaini nav piešķīrusi tiesisku nozīmi tam, ka prasītājs, kura lietošanā neatradās nekustamais īpašums, nav izmantojis, piemēram, karsto ūdeni, apkuri vai atkritumu izvešanas pakalpojumus. Šie izdevumi nav saistīti ar apsaimniekošanu, ko papildus apstiprina fakts, ka apsaimniekotāja rēķinos apsaimniekošanas (atbilstoši dzīvojamajai platībai un balkonam) un remonta fonda pozīcijas ir izdalītas atsevišķi. Tādēļ par taisnīgu nevar atzīt tiesas spriedumu, ar kuru prasītājam uzlikts pienākums apmaksāt komunālos pakalpojumus, kurus viņš nemaz nav saņēmis.

[3.2] Tiesa nav noskaidrojusi, uz kādas saistības pamata ir radies prasītāja pienākums atmaksāt atbildētājai pusi no prasītājam pārskaitītajiem naudas līdzekļiem 8104,43 *euro* apmērā, proti, vai tas ir kredīta saistību izpilde vai aizdevuma atmaksas daļa.

Nav ņemts vērā, ka maksājumus atbildētāja veica nevis bankai, bet gan uz prasītāja bankas kontu.

[3.3] Nokavējuma iestāšanās brīža noskaidrošanai tiesa nepamatoti piemērojusi Civillikuma 1652. panta pirmās daļas 3. punktu.

Atbildētāja četrus gadus nav informējusi prasītāju par pienākumu atlīdzināt ar kopīpašumu saistītos izdevumus un aizdevuma maksājumus. Šādu vēlmi atbildētāja paudusi tikai brīdī, kad celta pretpasība. 2023. gada 28. aprīļa vēstulē viņa norādījusi, ka nav spēkā pušu vienošanās par maksājumiem, kas saistīti ar nekustamo īpašumu.

Tā kā atbildētāja turpināja veikt visus ar nekustamo īpašumu saistītos maksājumus, prasītājam nebija pamats uzskatīt, ka šāda pušu vienošanās vairs nav spēkā.

[3.4] Spriedumā nav sniegts Civilprocesa likuma 193. panta piektajai daļai atbilstošs pamatojums tam, kuri pierādījumi apliecina tiesas pieņēmumus, kā arī tam, kādēļ atsevišķi pierādījumi netika ņemti vērā.

[4] Atbildētāja paskaidrojumos norāda, ka kasācijas sūdzība ir noraidāma kā nepamatota.

Motīvu daļa

[5] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to noteic Civilprocesa likuma 473. panta pirmā daļa, Senāts atzīst, ka pārsūdzētais spriedums ir atceļams daļā par izdevumu, kas saistīti ar strīdus dzīvokļa īpašumu, un likumisko nokavējuma procentu piedziņu un šajā daļā lieta nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Par izdevumiem, kas saistīti ar dzīvokļa īpašumu

[6] Izvērtējot Dzīvokļa īpašuma likuma 10. panta pirmās daļas 2.–5. punktu kopsakarā ar citām Dzīvokļa īpašuma likuma normām, it īpaši tā 13. pantu, un Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma normām, it īpaši tā 6. un 7. pantu, secināms, ka likumdevējs ikvienam dzīvokļa īpašniekam noteicis pienākumu segt šāda veida izdevumus, kas saistīti ar dzīvokļa īpašumu: 1) pārvaldīšanas izdevumus – izdevumus dzīvojamās mājas uzturēšanai (fiziskai saglabāšanai) vai attīstīšanai (Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6. pants); 2) maksājumus par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvokļa īpašuma lietošanu (piemēram, par siltumenerģijas piegādi (apkuri), auksto ūdeni, kanalizāciju, sadzīves atkritumu izvešanu); 3) uz dzīvokļa īpašumu attiecināmos nodokļus; 4) maksu par citai personai piederošas zemes lietošanu. Likumdevējs ikvienam dzīvokļa īpašniekam ir arī noteicis vispārīgu pienākumu atbilstoši viņa dzīvokļa īpašumā ietilpstošās kopīpašuma domājamās daļas apmēram nodrošināt finansējumu dzīvokļu īpašnieku kopības saistību izpildei pret citām personām (Dzīvokļa īpašuma likuma 10. panta pirmās daļas 12. punkts).

Atbilstoši Senāta judikatūrai gadījumos, kad dzīvokļa īpašums pieder vairākām personām, katrs dzīvokļa īpašuma kopīpašnieks atbild dalīti par izdevumiem, kas saistīti ar dzīvokļa īpašumu, proti, katram dzīvokļa īpašuma kopīpašniekam jāsedz šie izdevumi proporcionāli viņam piederošajai domājamai daļai (sk. *Senāta paplašinātā sastāva 2023. gada 28. decembra sprieduma lietā Nr. SKC-53/2023, [ECLI:LV:AT:2023:1228.C33554719.20.S](#), 8.3. punktu*). Vienlaikus ņemams vērā, ka minētā judikatūra attīstīta saistībā ar tiesiskajām attiecībām starp dzīvokļa īpašuma kopīpašniekiem un viņu kreditoriem, nevis starp dzīvokļa īpašuma kopīpašniekiem.

Savukārt izskatāmajā lietā Senātam jāsniedz atbilde par minēto izdevumu maksāšanas pienākuma sadalījumu tiesiskajā attiecībā, kas pastāv starp dzīvokļa īpašuma kopīpašniekiem gadījumā, kad lietā ir nodibināts, ka attiecīgais dzīvokļa īpašums atrodas tikai viena kopīpašnieka lietošanā.

[6.1] Iepriekšminētā Dzīvokļa īpašuma likuma 10. panta pirmās daļas regulējuma primārais mērķis ir aizsargāt citu dzīvokļa īpašumu īpašnieku, pakalpojumu sniedzēju un citu personu likumīgās intereses, nevis dzīvokļa īpašuma kopīpašnieku intereses viņu savstarpējās tiesiskās attiecībās.

Tādējādi ievērojot Dzīvokļa īpašuma likuma 2. panta trešās daļas pirmajā teikumā noteikto (*Attiecībā uz dzīvokļa īpašumu, ciktāl to nereglamentē šis likums, piemērojamas Civillikuma normas.*), ar dzīvokļa īpašuma saistīto izdevumu sadalījums dzīvokļa īpašuma kopīpašnieku savstarpējās tiesiskajās attiecībās noteicams, piemērojot Civillikuma vispārējo regulējumu, bet Dzīvokļa īpašuma likuma regulējums piemērojams tiktāl, cik tas nepieciešams, lai noskaidrotu attiecīgo izdevumu raksturu un izdarīšanas obligātumu.

[6.2] Atbilstoši Civillikuma 863. pantam tam, kas bauda vai vēlas baudīt kādas lietas labumus, arī jānes ar šo lietu saistītie pienākumi, kā arī trešās personas šai lietai vai tās dēļ taisītie izdevumi. Šajā normā atklāts lietu tiesību princips, ka tam, kurš bauda lietas labumus, jānes arī uz to guļošās nastas un ar to saistītie izdevumi.

Tiesība gūt lietas labumus ir tās īpašniekam (sk. Civillikuma 955. pantu), bet gadījumā, kad lieta pieder vairākām personām, – visiem kopīpašniekiem samērīgi ar katra kopīpašnieka domājamo daļu (sk. Civillikuma 1069. pantu). Civillikuma 1069. pantā noteiktajai kopīpašnieka tiesībai samērīgi ar savu domājamo daļu saņemt labumus no kopīgās lietas atbilst ne vien šajā normā noteiktais pienākums samērīgi nest zaudējumus, kādi tai rodas, bet arī Civillikuma 1071. pantā noteiktais pienākums samērīgi ar savu domājamo daļu nest uz kopējo lietu guļošās nastas, apgrūtinājumus un lietas uzturēšanai vajadzīgos izdevumus.

Kopīpašnieki var vienoties par lietas labumu gūšanas un izdevumu segšanas atšķirīgu sadalījumu (sk. *Grūtups A., Kalniņš E. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums, Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2002, 260. lpp.*). Izskatāmajā lietā, atsaucoties uz likumīgā spēkā stājušos pirmās instances tiesas 2019. gada 6. marta spriedumu civillietā Nr. C30673317, apgabaltiesa konstatēja, ka pušu starpā noslēgtā vienošanās, kurā tika arī noteiktas atbildētājas atsevišķās lietošanas tiesības attiecībā uz nekustamo īpašumu un pienākums segt ar to saistītos izdevumus, atcelta. Tāpat apgabaltiesa ir atzinusi, ka puses jaunu vienošanos nav noslēgušas. Pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam apgabaltiesa ir vērtējusi prasītāja iesniegtos pierādījumus par jaunas vienošanās noslēgšanu un secinājusi, ka tie neaplicina pušu saskanīgas gribas esību (sk. *pārsūdzētā sprieduma 13.2. punktu*). Izvērtējot apgabaltiesas motīvus, Senāts nekonstatē Civilprocesa likuma normu pārkāpumu pierādījumu vērtēšanā, bet pierādījumu atkārtota izvērtēšana nav kasācijas instances tiesas kompetencē. Tādējādi secināms, ka attiecībā uz strīdus laika posmu pušu starpā nepastāvēja vienošanās par izdevumu, kas saistīti ar nekustamo īpašumu, sadalījumu..

Līdz ar to izvērtējams, vai apstāklis, ka kopīgo dzīvokļa īpašumu faktiski lieto tikai viens no kopīpašniekiem, ietekmē iepriekš norādīto katra kopīpašnieka pienākumu samērīgi ar savu domājamo daļu nest uz kopējo lietu guļošās nastas, apgrūtinājumus un lietas uzturēšanai vajadzīgos izdevumus.

[6.2.1] Civillikuma 1071. pantā ir runa gan par publiski tiesiskām, gan privāttiesiskām nastām un izdevumiem. Ar publiski tiesiskām nastām un apgrūtinājumiem pirmām kārtām saprotami nodokļi un nodevas, kuru objekts ir kopējā lieta (sk. *Grūtups A., Kalniņš E. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums, Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2002, 265. lpp.*).

Saskaņā ar likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli” 2. panta ceturto daļu nekustamā īpašuma nodokli par nekustamo īpašumu, kas uz kopīpašuma tiesību pamata pieder vairākām personām, maksā katrs kopīpašnieks atbilstoši savai domājamai daļai kopīpašumā. Šāda kārtība ir arī tajā gadījumā, ja kopīpašnieki ir vienojušies par nekustamā īpašuma dalītas lietošanas kārtību (sk. *Senāta 2024. gada 13. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-51/2024, [ECLI:LV:AT:2024:1213.A420235420.9.S](#), 7. punktu*).

Satversmes tiesa, izvērtējot nekustamā īpašuma nodokļa regulējuma mērķi, ir norādījusi, ka regulējums, kas paredz kāda nodokļa maksāšanu, tiek noteikts, lai nodrošinātu valsts budžeta un pašvaldību budžetu veidošanu, tādā veidā sekmējot sabiedrības labklājību (sk. *Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-35-03 13.4. punktu un tajā norādīto judikatūru*).

Ievērojot iepriekšminēto regulējuma mērķi, Senāta ieskatā nav pamata secināt, ka apstāklis, ka dzīvokļa īpašumu faktiski ir lietojis viens no tā kopīpašniekiem, pats par sevi ietekmētu katra kopīpašnieka pienākumu samērīgi ar savu domājamo daļu segt nekustamā īpašuma nodokļa maksājumus arī kopīpašnieku savstarpējās tiesiskajās attiecībās. Argumenti par pretējo nav norādīti arī kasācijas sūdzībā.

Tāpat, neraugoties uz to, ka kasācijas sūdzībā norādīts, ka apelācijas instances tiesas spriedums tiek pārsūdzēts pilnā apmērā, tajā nav neviena argumenta par to, kā izpaudusies sprieduma nepareizība attiecībā uz to atbildētājas izdoto līdzekļu piedziņu no prasītāja, ar kuriem atbildētāja apmaksāja prasītāja domājamajai daļai atbilstošo nekustamā īpašuma nodokļa maksājumu par nekustamo īpašumu par 2019. gadu.

[6.2.2] Jēdziens „izdevumi” Civillikuma 1071. panta izpratnē saprotams visplašākajā nozīmē. Attiecībā uz dzīvokļa īpašuma mājām Senāts ir atzinis, ka šajā jēdzienā ietilpst arī dzīvojamās mājas pārvaldīšanas izdevumi, maksājumi par komunālajiem pakalpojumiem un maksājumi dzīvokļu īpašnieku kopības uzkrājumu fondā (sk. *Senāta paplašinātā sastāva 2023. gada 28. decembra sprieduma lietā Nr. SKC-53/2023, ECLI:LV:AT:2023:1228.C33554719.20.S, 8.2. punktu*).

Tiesību doktrīnā, iztulkojot Civillikuma 1071. pantu, tiek pamatoti norādīts, ka pienākums kopīpašniekam segt kopīgās lietas uzturēšanai vajadzīgos izdevumus rodas tikai tad, ja viņš ir piekritis to taisīšanai. Izņēmuma kārtā kopīpašniekam ir pienākums atbilstoši savas domājamās daļas lielumam atlīdzināt nepieciešamus izdevumus, kurus kopējai lietai taisījis cits kopīpašnieks, kaut arī bez pārējo (vai visu) kopīpašnieku piekrišanas (sk. *Grūtups A., Kalniņš E. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums, Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2002, 265.–266. lpp.*).

Vienlaikus jāņem vērā, ka attiecībā uz dzīvojamo māju pārvaldīšanu, tostarp attiecībā uz tās īstenošanai nepieciešamo izdevumu izdarīšanu, ir noteikts speciāls regulējums, kura pamatā ir vairākuma, nevis vienbalsības (vienošanās) princips (sk. Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 5. panta otro un ceturto daļu, Dzīvokļa īpašuma likuma 16. un 17. pantu; sal. *Senāta 2022. gada 15. decembra spriedums lietā Nr. SKC-15/2022, ECLI:LV:AT:2022:1215.C29450815.18.S*). Saskaņā ar Dzīvokļa īpašuma likuma 16. panta otrās daļas 9. punktu un panta trešo daļu dzīvojamās mājas pārvaldīšanas izdevumus nosaka dzīvokļu īpašnieku kopība ar parasto vairākumu (*“par” balsojuši dzīvokļu īpašnieki, kas pārstāv vairāk nekā pusi no dzīvojamā mājā esošajiem dzīvokļu īpašumiem*), un šādi pieņemts lēmums ir saistošs ikvienam dzīvokļa īpašniekam. Šajā pašā kārtībā tiek pieņemti arī lēmumi par maksājumiem uzkrājuma fondā (sk. arī Dzīvokļa īpašuma likuma 13. panta 2.¹ daļu).

Tādējādi pārvaldīšanas izdevumi un maksājumi uzkrājuma fondā (izskatāmajā lietā – „remonta fondā”) katram dzīvokļa īpašuma kopīpašniekam jāsedz samērīgi savai domājamajai daļai arī tad, ja viņš tiem nav piekritis, bet tie ir noteikti ar dzīvokļu īpašnieku kopības lēmumu.

Izvērtējot, vai tas apstāklis, ka dzīvokļa īpašumu faktiski ir lietojis tikai viens no kopīpašniekiem, pats par sevi ietekmē katra kopīpašnieka pienākumu samērīgi ar savu domājamo daļu segt dzīvojamās mājas pārvaldīšanas izdevumus un maksājumus uzkrājuma fondā, secināms, ka šādas ietekmes minētajam apstāklim nav.

Pārvaldīšanas izdevumi galvenokārt kalpo dzīvojamās mājas uzturēšanai (fiziskai saglabāšanai), kas nodrošina ne tikai dzīvojamās mājas, bet arī katra dzīvokļa īpašuma vērtības saglabāšanu, kas nāk par labu katram dzīvokļa īpašuma kopīpašniekam neatkarīgi no tā, vai viņš lieto konkrēto dzīvokļa īpašumu. Līdzīgi kā atbildētājai nav tiesību saņemt visus augļus, ienākumus un labumus, kādus varētu dot strīdus dzīvokļa īpašums, viņai arī nav pilnā apmērā, nevis samērīgi ar savu domājamo daļu, jāsedz visi izdevumi, kas saistīti ar nekustamo īpašumu. Turklāt, neraugoties uz to, ka kasācijas sūdzībā norādīts, ka spriedums tiek pārsūdzēts pilnā apmērā, kasācijas sūdzībā nav neviena argumenta, ka attiecībā uz pārvaldīšanas izdevumu piedziņu pārsūdzētais tiesas spriedums būtu nepareizs.

[6.2.3] Kā norādīts iepriekš (sk. šī sprieduma 6.2.2. punktu), arī maksājumi par komunālajiem pakalpojumiem atzīstami par izdevumiem, kas dzīvokļa īpašuma kopīpašniekiem atbilstoši Civillikuma 1071. pantam jāsedz samērīgi ar savām domājamām daļām.

Izvērtējot, vai tas, ka dzīvokļa īpašumu faktiski lieto tikai viens no kopīpašniekiem, ietekmē katra kopīpašnieka pienākumu samērīgi ar savu domājamo daļu segt izdevumus komunālo pakalpojumu apmaksai, jāņem vērā turpmāk norādītais.

Komunālo pakalpojumu nodrošināšana dzīvojamā mājā galvenokārt ir saistīta ar dzīvojamās mājas (dzīvokļa īpašuma) lietošanu, nevis tās uzturēšanu (fizisku saglabāšanu). Senāts iepriekš ir arī atzinis, ka izdevumi

par komunālo pakalpojumu saņemšanu nav uzskatāmi par dzīvojamās mājas pārvaldīšanas izdevumiem (sk. *Senāta paplašinātā sastāva 2021. gada 22. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-5/2021, ECLI:LV:AT:2021:0422.C17153914.12.S*, 6.1. punktu). Tāpat ņemams vērā, ka nekustamā īpašuma tirgus vērtību, kuras saglabāšanā (vai palielināšanā) parasti ir ieinteresēts ikviens godprātīgs kopīpašnieks neatkarīgi no tā, vai viņš lieto attiecīgo nekustamo īpašumu, ietekmē komunālo pakalpojumu pieejamība nekustamajā īpašumā, nevis tas, vai un kādā apmērā tie tiek izmantoti.

Vienlaikus noteiktiem komunālajiem pakalpojumiem var būt divējāda daba, proti, tie var kalpot ne tikai dzīvokļa īpašuma lietotāja personiskajam labumam, bet noteiktā apmērā – arī nekustamā īpašuma uzturēšanai (fiziskai saglabāšanai).

Senāts jau ir norādījis, ka tas, ka Latvijas klimatiskajos apstākļos ir jāapkurina ēkas, lai sals nenodarītu postījumus tajās esošajām siltuma un ūdens apgādes sistēmām un pašām ēkām, ir vispārzināms fakts (*Senāta 2024. gada 10. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-66/2024, ECLI:LV:AT:2024:0910.C33263120.39.S*, 13.1. un 13.2. punktu). Attiecīgi izdevumi par siltumenerģijas un elektroenerģijas piegādi (ciktāl elektroenerģija nepieciešama apkures nodrošināšanai) var būt nepieciešami, lai nepieļautu nekustamā īpašuma bojāšanos, ciktāl šādi izdevumi ir objektīvi nepieciešami, lai sasniegtu minēto mērķi (sal. *Senāta 2023. gada 25. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-5/2023, ECLI:LV:AT:2023:0125.C33462417.26.S*, 4.2. punkts).

Tomēr, ievērojot, ka iepriekšminētie izdevumi primāri ir saistīti ar nekustamā īpašuma lietošanu, vispārīgi pieņemams, ka apstākļos, kad persona izmanto nekustamo īpašumu savam labumam, tajā dzīvojot, visā mājoklī patērētā siltumenerģija un elektroenerģija kalpo konkrētās personas vajadzību apmierināšanai, nodrošinot viņai atbilstošu komforta līmeni (sal. *Senāta 2023. gada 25. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-5/2023, ECLI:LV:AT:2023:0125.C33462417.26.S*, 4.2. punktu).

Tādējādi secināms, ka dzīvokļa īpašuma kopīpašnieku savstarpējās tiesiskajās attiecībās pienākums samērīgi ar savu domājamo daļu kopīpašumā segt izdevumus par komunālajiem pakalpojumiem ir atkarīgs no tā, vai dzīvokļa īpašums atrodas kāda kopīpašnieka vai kopīpašnieku atsevišķā lietošanā. Ja dzīvokļa īpašums atrodas viena vai vairāku kopīpašnieku atsevišķajā lietošanā, vispārīgi pieņemams, ka visi izdevumi komunālo pakalpojumu saņemšanai jāsedz šim kopīpašniekam (šiem kopīpašniekiem). Tomēr kopīpašnieki, kuru atsevišķajā lietošanā atrodas dzīvokļa īpašums, var prasīt pārējiem kopīpašniekiem segt iepriekšminētos izdevumus samērīgi ar viņu domājām daļām, ciktāl šie izdevumi ir bijuši objektīvi nepieciešami, lai nodrošinātu attiecīgās dzīvojamās mājas (dzīvokļa īpašuma) fizisku saglabāšanu. Pierādīšanas nasta par to, kādā apmērā izdevumi komunālo pakalpojumu saņemšanai ir bijuši nepieciešami dzīvojamās mājas (dzīvokļa īpašuma) fiziskai saglabāšanai, gulstas uz kopīpašniekiem, kas prasa atlīdzināt šos izdevumus.

Iepriekšminēto secinājumu neietekmē tas, vai izdevumi par komunālajiem pakalpojumiem noteikti tādā veidā, ka to apmēra noteikšanā nav nozīmes tam, vai dzīvokļa īpašumu kāds lieto. Kā jau minēts, attiecībā pret pakalpojumu sniedzējiem un citiem kreditoriem dzīvokļa īpašuma kopīpašnieki atbild samērīgi ar katra domājamo daļu, turklāt kā pamatoti secinājusi apgabaltiesa, – neatkarīgi no tā, vai kāds faktiski lieto dzīvokļa īpašumu (izņēmumu sk. *Senāta paplašinātā sastāva 2016. gada 15. novembra spriedumā lietā Nr. SKC-8/2016, C17117212*). Savukārt kopīpašnieku savstarpējās tiesiskajās attiecībās tādu izdevumu gadījumā, kas saistīti ar dzīvokļa īpašuma lietošanu, izšķirīga nozīme ir tam, vai dzīvokļa īpašums ir bijis kāda kopīpašnieka vai kopīpašnieku atsevišķā lietošanā, proti, tam, kurš guva labumu no attiecīgā pakalpojuma izmantošanas.

[6.3] Apgabaltiesa ir vispārīgi pamatoti konstatējusi, ka pārvaldīšanas izdevumi un izdevumi komunālo pakalpojumu saņemšanai dzīvokļa īpašuma kopīpašniekiem arī savstarpējās tiesiskajās attiecībās atbilstoši Civillikuma 1071. pantam jāsedz samērīgi ar katra kopīpašnieka domājamo daļu. Vienlaikus apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka izskatāmajā lietā tā ir nodibinājusi, ka nekustamais īpašums strīdus laika posmā ir atradies atbildētājas atsevišķajā lietošanā un ka šim apstāklim ir tiesiska nozīme strīda izšķiršanā. Proti, ka šādā gadījumā tie izdevumi, kas saistīti ar dzīvokļa īpašuma (dzīvojamās mājas) lietošanu (izskatāmajā lietā – izdevumi karstā ūdens cirkulācijas, apkures un atkritumu izvešanas nodrošināšanai, kā arī izdevumi par koplietošanas elektrību), ir pilnā apmērā jāsedz kopīpašniekam, kura atsevišķā lietošanā ir atradies dzīvokļa īpašums, izņemot izdevumus, kas bija objektīvi nepieciešami, lai nepieļautu dzīvokļa īpašuma (dzīvojamās mājas) bojāšanos.

Tādēļ pārbaudāmajā spriedumā nav sniegts Civilprocesa likuma 97. panta un 193. panta piektās daļas priekšrakstiem atbilstošs vērtējums tam, kādēļ ar nekustamā īpašuma lietošanu būtu saistāmas vienīgi atbildētājas norādītās pakalpojumu pozīcijas par elektrību un ūdeni.

Par likumiskajiem nokavējuma procentiem

[7] Senātam turpmāk jāpārbauda, vai pārsūdzētajā spriedumā ir veikts Civillikuma 1652. un 1653. pantam atbilstošs izvērtējums par nokavējuma (saistības izpildīšanas prettiesīga novilcinājuma) iestāšanos, kas ir Civillikuma 1759. panta 1. punktā paredzētais priekšnoteikums, lai rastos likumisko nokavējuma procentu samaksas pienākums.

[7.1] Ja nepastāv kāds no Civillikuma 1652. pantā noteiktajiem gadījumiem, atbilstoši Civillikuma 1653. pantam nokavējuma atzīšanai ir nepieciešams atgādinājums no kreditora vai tā vietnieka.

Civillikuma 1652. panta pirmās daļas 3. punkts noteic, ka parādnieka nokavējums ar visām tā sekām iestājas pats no sevis, kad viņš palaidis garām termiņu, kas nolikts izpildīšanai vai nu ar likumu, vai ar līgumu, vai arī pēc parašas.

Apgabaltiesa atzinusi, ka nokavējuma iestāšanās brīža noteikšanai piemērojama minētā tiesību norma, jo prasītāja pienākums veikt ar nekustamo īpašumu saistītos maksājumus iestājās brīdī, kad viņš ieguva kopīpašnieka statusu. Tādēļ tiesa uzskatījusi, ka nebija nepieciešams atbildētājas atgādinājums.

[7.2] Lietā risināms kopīpašnieku tiesiskajā attiecībā radušais strīds, kur prasības (pretprasības) pamatu veido tas, ka atbildētājai ir atlīdzināmi kopīpašuma uzturēšanai vajadzīgie izdevumi, ko viņa veikusi otra kopīpašnieka vietā. Ja kopīpašnieks ir sedzis izdevumus tādā apmērā, kas pārsniedz viņa domājamās daļas lielumam atbilstošo summu, viņam ir tiesība prasīt no pārējiem kopīpašniekiem samērīgu atlīdzību (sk. A. Grūtups, E. Kalniņš. *Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 266. lpp.*).

Var piekrist, ka kopīpašniekam ir jāzina likumā noteiktais pienākums segt šādus izdevumus. Vienlaikus jānorāda, ka atbilstoši Civillikuma 1652. panta pirmās daļas 3. punkta tiesību normas tiesiskā sastāva pazīmēm tiesiska nozīme ir tieši apstāklim, vai strīdus tiesiskajā attiecībā ir noteikts saistības izpildes termiņš. Tas izskaidrojams ar to, ka tiesību normā noregulētajā gadījumā kreditora atgādinājums nokavējuma atzīšanai nav nepieciešams, jo parādniekam jau ir darīts zināms gan par saistības esību, gan par laika posmu, līdz kuram tā ir izpildāma.

Šī iemesla dēļ saistības rašanās pamata noskaidrošana pati par sevi nebija pietiekama, lai nodibinātu, ka izskatāmajā lietā ir piemērojams Civillikuma 1652. panta pirmās daļas 3. punkts.

[7.3] Lai nodibinātu nokavējuma faktu, tiesai bija jānoskaidro, vai attiecībā uz iepriekšminēto izdevumu atlīdzināšanu kopīpašnieku savstarpējās attiecībās bija noteikts izpildes termiņš.

Minēto uzdevumu apgabaltiesa nav izpildījusi, kā rezultātā nepamatoti secinājusi, ka naudas līdzekļu izsniegšanas fakts, it īpaši, ja kreditors nav noteicis konkrētu termiņu to atdošanai, pats par sevi var būt pamats, lai Civillikuma 1651.–1653. panta izpratnē konstatētu, ka ar šo brīdi vienlaikus iestāties parādnieka nokavējums.

Turklāt, ja jau apgabaltiesa uzskatījusi, ka atbildētājas veiktie maksājumi prasītājam ir ieguldījums otra laulātā atsevišķajā mantā, tai bija jāņem vērā judikatūras atziņa, ka pamats saņemt atlīdzību par izdarīto ieguldījumu rodas brīdī, kad izbeidzas laulība (sk. *Senāta 2016. gada [...] spriedumu lietā Nr. SKC-D/2016*).

Ievērojot minēto, apgabaltiesa, nenoskaidrojot, kurā brīdī atbildētājai iestājās tiesiskais pamats atprasīt veiktos ieguldījumus laulātā atsevišķajā mantā, bez jebkāda tiesiska pamata nodibinājusi šādas saistības izpildes nokavējumu. Tas savukārt atzīstams par Civilprocesa likuma 8. panta pirmās daļas un 193. panta piektās daļas pārkāpumu.

[8] Apkopojot iepriekš norādītos apsvērumus, Senāts atzīst, ka tiesa nepareizi piemērojusi materiālo tiesību normas un pieļāvusi būtiskus procesuālo tiesību normu pārkāpumus, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, līdz ar to ir pamats pārsūdzētā sprieduma atcelšanai daļā, par kuru ierosināta kasācijas tiesvedība.

[9] Atceļot spriedumu, saskaņā ar Civilprocesa likuma 458. panta otro daļu /Persona A/ atmaksājama drošības nauda 300euro.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Senāts

nosprieda

Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 14. jūnija spriedumu atcelt daļā, ar kuru apmierināta pretpasība par apsaimniekošanas izdevumu 2869,35 euro un likumisko nokavējuma procentu 979,80 euro piedziņu, kā arī piedzīti tiesāšanās izdevumi un noteiktas tiesības saņemt likumiskos procentus no piedzītās summas, un nodot lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā;

atmaksāt /Persona A/ drošības naudu 300euro (trīs simti euro).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore S. Osipova Senatore Dz. Balta Senators N. Salenieks